

ENTEGRE RAPORLAMA, DEĞER YARATMA VE ENTELEKTÜEL KATMA DEĞER KATSAYISI: BİST KURUMSAL YÖNETİM ENDEKSİNDE BİR UYGULAMA*

Dr. Öğr. Üyesi Filiz YÜKSEL**

Araştırma Makalesi / *Research Article*

Muhasebe Bilim
Dünyası Dergisi
Özel Sayı 2018; 20, ös473- ös492

ÖZ

ÖS
473

Entegre raporlama, finansal ve entelektüel sermaye üzerinde işletme tarafından yaratılan değerlerin bilgi kullanıcılarına aktarılması süreci olarak tanımlanabilir. İşletmenin bütüncül performansının ortaya konması açısından finansal sermaye ve entelektüel sermaye unsurları üzerinde yaratılan değerlerin sayısal verilerle ortaya konması faydalı olacaktır. Bu çalışmada, BİST Kurumsal Yönetim Endeksi'nde işlem gören işletmelerin entelektüel katma değer sayıları hesaplanarak yarattıkları değer ölçülmeye, hesaplanan entegre raporlama skorları ile entelektüel katma değer katsayısı arasındaki ilişki incelenmeye çalışılmıştır. Yapılan analiz sonucunda, entelektüel katma değer katsayısı ile entegre raporlama skoru arasında pozitif ilişki tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kurumsal Raporlama, Entegre Raporlama, Değer Yaratma, Entelektüel Katma Değer Katsayısı, BİST Kurumsal Yönetim Endeksi

JEL Sınıflandırması: M40, M41, M49

INTEGRATED REPORTING, VALUE CREATION AND VALUE ADDED INTELLECTUAL COEFFICIENT: AN IMPLEMENTATION IN BIST CORPORATE GOVERNANCE INDEX

ABSTRACT

Integrated reporting can be defined as the process of transferring the value created by a corporate over financial and intellectual capital to information users. It will be useful to show the created value on capital elements as numerical data in order to demonstrating the overall

* Makale gönderim tarihi: 20.06.2018; kabul tarihi: 31.07.2018.

Bu çalışma, 13-15 Eylül 2018 tarihlerinde MODAV tarafından Nevşehir'de düzenlenen 15. Uluslararası Muhasebe Konferansı'nda bildiri olarak sunulmuş ve alınan eleştiriler dikkate alınarak yeniden hazırlanmıştır.

** Dumlupınar Üniversitesi, Domaniç Haymeana MYO, filizyüksel@windowslive.com, orcid.org/0000-0002-7654-7665.

Atf: Yüksel, F. (2018). Entegre raporlama, değer yaratma ve entelektüel katma değer katsayısı: BİST kurumsal yönetim endeksinde bir uygulama. *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 20 (Özel Sayı), ös473- ös492

performance of the corporates. In this study, value added intellectual coefficient of corporates in BIST Corporates Governance Index were calculated and tried to measure the value they created, the relationship between the calculated integrated reporting scores and the intellectual value added coefficient has been tried to be investigated. As a result of the analysis, a positive correlation was found between the value added intellectual coefficient and the integrated reporting score.

Keywords: Corporate Reporting, Integrated Reporting, Value Creation, Intellectual Added Value Coefficient, BIST Corporate Governance Index

JEL Classification: M40, M41, M49.

ÖS
474

1. GİRİŞ

İşletmenin stratejik amaçlarına ulaşabilmesi için tüm işletme birimleri, çalışanları ve fonksiyonları değer yaratma amacına hizmet etmelidir. Değer yaratma, işletme faaliyetlerinde kullanılan sermaye unsurlarında meydana gelen değişim olarak tanımlanabilir. Bu değişim sermaye unsurunda artış yaratan pozitif yönlü bir değişim olabileceği gibi, sermaye unsurunda azalış yaratan negatif yönlü bir değişim de olabilir. Bununla birlikte kullanılan sermaye unsurunun başka bir sermaye unsuruna dönüşmesi şeklinde de gerçekleşebilir. İşletmenin stratejik amaçlarına ulaşabilmesi için başta hissedarlar olmak üzere tüm paydaşlar için değer yaratılmalıdır. Finansal sermayede meydana gelen bir artış veya dönüşüm hissedarlar için yaratılan değeri gösterirken, işletme çalışanlarının eğitimi, çalışanlar için yapılan diğer yatırımlar gibi insan sermayesinde meydana gelen bir artış çalışanlar için yaratılan değeri, sosyal sorumluluk çalışmalarının yürütülmesi gibi sosyal sermayede meydana gelen bir artış da toplum için yaratılan değeri ifade etmektedir.

İşletme faaliyetleri sonucunda tüm paydaşlar için yaratılan değer kurumsal raporlar vasıtasıyla bilgi kullanıcılarına aktarılması beklenmektedir. İşletmeler finansal sermaye üzerinde yaratılan değeri finansal raporlar vasıtasıyla bilgi kullanıcılarına aktarmak zorundadır. Buna karşılık finansal olmayan sermaye unsurları üzerinde yaratılan değer kurumsal sosyal sorumluluk raporları veya sürdürülebilirlik raporları ile gönüllülük esasına dayalı olarak bilgi kullanıcılarına aktarılmaktadır. Finansal ve finansal olmayan sermaye unsurları üzerinde yaratılan değer ayrı ayrı raporlarda sunulması işletmenin bütüncül performansını ortaya koymada yetersiz olabilmektedir. Bu nedenle, son yıllarda finansal ve finansal olmayan sermaye unsurları üzerinde yaratılan ve ayrı ayrı raporlarda sunulan değer, bilgiler arası bağlantıyı sağlayacak şekilde entegre rapor ile bilgi kullanıcılarına sunulması gerektiği görüşümü hakim olmaya başlamıştır.

Entegre raporlama, sahip olduğu özellikler nedeniyle kurumsal raporlamada yeni bir yaklaşım olarak nitelendirilmektedir. Entegre raporlama, entegre düşünce temelinde gerçekleştirilen işletme faaliyetleri sonucunda yaratılan değer entegre rapor ile bilgi kullanıcılarına aktarılması sürecidir. İşletmelere, bu süreçte Uluslararası Entegre Raporlama Konseyi (International Integrated Reporting Council – IIRC) tarafından 2013 yılında yayınlanan

Uluslararası Entegre Raporlama Çerçevesinde açıklanan ilkeleri esas almaları önerilir. Çerçevede entegre düşünce ve değer yaratma entegre raporlamanın temel kavramları olarak açıklanmış; temel performans göstergeleri kullanılarak nitel ve nicel bilgiler arasında, diğer bir ifadeyle finansal ve finansal olmayan bilgiler arasında bağlantı kurulabileceği ve işletme tarafından yaratılan değer raporlanabileceği ifade edilmiştir.

İşletmenin bütüncül performansının ortaya konması açısından finansal ve finansal olmayan tüm sermaye unsurları üzerinde yaratılan değer sayısal verilerle raporlanması, yaratılan değer ölçülmesi faydalı olacaktır. Bu nedenle bu çalışmada entegre raporlama, değer yaratma ve entelektüel katma değer katsayısı hakkında bilgi verilmeye, BİST Kurumsal Yönetim Endeksi'nde işlem gören işletmelerin entelektüel katma değer sayıları hesaplanarak yarattıkları değer ölçülmeye çalışılmıştır. Ayrıca işletmelerin yıllık faaliyet raporları incelenerek entegre raporlama skorları hesaplanmış, sonrasında entelektüel katma değer katsayısı ile entegre raporlama skorları arasındaki ilişki incelenmeye çalışılmıştır.

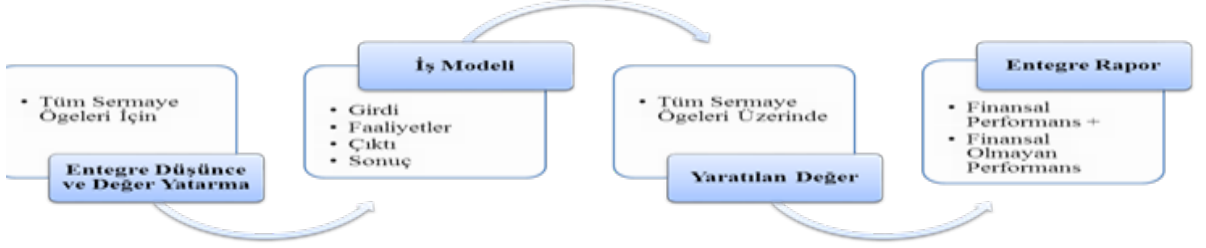
2. ENTEGRE RAPORLAMA

Finansal raporlamaya yönelik eleştiriler, finansal raporlar ile finansal olmayan raporlar arasındaki ilişkinin tam olarak sunulmaması, finansal ve finansal olmayan bilgilerin ve bu bilgiler arasındaki bağlantının tek bir entegre raporda sunulması konusunu gündeme getirmiştir. 2009 yılında Accounting for Sustainability Project (A4S) kapsamında gerçekleştirilen “Governance&Collaboration: Establishing an International Integrated Reporting Committee” konulu forumda alınan kararlar doğrultusunda, Global Reporting Initiative (GRI) ve International Federation of Accountants (IFAC)'ın çalışmaları sonucunda 2010 yılında International Integrated Reporting Council (IIRC) kurulmuştur. IIRC tarafından yapılan çalışmalar sonucunda 2013 yılında Uluslararası Entegre Raporlama Çerçevesi yayınlanmıştır. Bu Çerçeve entegre raporlama sürecinde işletmelere yol gösterici nitelikte olup, entegre düşünce, değer yaratma, sermaye unsurları, entegre raporlama ve entegre rapor kavramları tanımlanmış, entegre raporlama ilkeleri açıklanmıştır.

Bir entegre rapor bir kuruluşun stratejisinin, kurumsal yönetiminin performansının ve beklentilerinin kuruluşun dış çevresi bağlamında kısa, orta ve uzun vadede değer yaratmayı nasıl sağlayacağını kısa ve öz bir şekilde bildirilmesidir (IIRC 2013a, 7). Entegre rapor, entegre raporlamanın çıktısı olarak nitelendirilebilir. “Entegre raporlama, entegre düşünce biçimi üzerine inşa edilen ve bir kuruluş tarafından zaman içinde yaratılan değer hakkında bir entegre raporun ve değer yaratma sürecinin unsurları hakkındaki diğer ilgili bildirimlerin yayınlanmasıyla sonuçlanan bir süreçtir (IIRC 2013a, 33). Entegre raporlama, entegre düşünce temelinde faaliyetlerini yürüten işletmenin kısa orta ve uzun vadede tüm paydaşlar için değer yaratma sürecini entegre rapor ile bilgi kullanıcılarına sunma sürecidir (Yüksel 2017, 34).

Entegre raporlama sistem yaklaşımı çerçevesinde tüm işletme fonksiyonları ve faaliyetlerinin birbirleriyle ilişkisinin dikkate alınarak, faaliyetlerin yönetilmesini, sonuçta tüm paydaşlar için değer yaratılmasını esas alan, yaratılan değer entegre rapor ile bilgi kullanıcılarına sunulmasını gerektiren bir süreçtir. Entegre raporlama süreci ve entegre

raporlamaya ilişkin temel kavramları Şekil 1’deki gibi görselleştirmek mümkündür.

Şekil 1. Entegre Raporlama Süreci ve Bileşenleri

Ös
476

Kaynak: Yüksel 2017, 35

3. DEĞER YARATMA

Bir entegre raporun asıl amacı finansal sermaye sağlayan taraflara bir kuruluşun zaman içinde nasıl değer yaratacağını açıklamaktır (IIRC 2013a, 4). Entegre rapor işletme faaliyetleri sonucunda yaratılan toplam değeri bilgi kullanıcılarına aktarmada kullanılan kurumsal raporlama aracıdır.

Diğer bir ifadeyle, entegre rapor işletme faaliyetlerinde kullanılan ve etkilenen sermaye ögelerindeki değişimi ve bu sermaye ögeleri arasındaki ilişkileri açıklamayı amaçlar. Bu değişimler ve ilişkiler Çerçevde değer yaratma olarak ifade edilmiştir. “Değer yaratma, kuruluşun faaliyet ve çıktılarının sermaye ögelerini arttırması, azaltması ya da dönüştürmesiyle sonuçlanan süreçtir (IIRC 2013a, 33).

Sorumlu bir kurumsal vatandaş olarak şirket, bağımlılıklarını ve ilgili riskleri düşünerek, faaliyetlerinin ekonomi, toplum ve çevre üzerindeki pozitif ve negatif etkisini dikkate almak ve raporlamak zorundadır. “Değer” ve “performans” artık sadece finansal olarak anlaşılmamaktadır (IoDSA 2012a, 3). Finansal sermaye üzerinde meydana gelen değişiklikler yanında finansal olmayan sermaye unsurlarında meydana gelen artış, azalış veya dönüşümler de değer yaratma kapsamında ele alınmalıdır. “Birçoğu için en büyük değişiklik, on yıl öncesinde bile olmayan, iş modelleri ve uzun vadeli değer yaratma iletiminin geliştirilmesi olmuştur. “İş modelimiz nedir?”, “nasıl değer yaratır?”, “paydaşlarla ilişkimiz nedir?” ve “iş modelimiz niçin uzun vade için sürdürülebilir?” gibi sorulara şirketler tarafından cevap aranmaktadır. FTSE 100’ün büyük bir çoğunluğu (%63, 2013’te %25) şu an girdi, çıktı ve bazı durumlarda, ürettiği sonuçları (%39, geçen yıl %26) net bir şekilde gözden geçirerek iş modeli raporlamasına değer yaratma yaklaşımını getiriyor” (Pilot 2017).

4. ENTELEKTÜEL KATMA DEĞER KATSAYISI

Entelektüel sermaye (intellectual capital) Latince ilişkileri ifade eden “inter” ile okuma ile bilgi edinmeyi ifade eden “lectio” kelimeleriyle, birikim ve toplamı ifade eden “capital” kelimelerinden oluşmuştur. Kısaca entelektüel sermaye tüm ilişki ağlarının yönetimiyle elde edilen bilgi birikimi manasına gelmektedir (Argüden 2005, 9). Firmaya değer katan maddi olmayan varlıkların tümünü ifade eden ve bilginin değere dönüştürülmüş hali olarak da tanımlanabilen entelektüel sermaye (Kayalı ve diğerleri 2007, 67) bir firmanın piyasa değeri, maddi ve gayri maddi varlıkların toplamından oluşur (Uzay ve Savaş 2003, 165).

Genel olarak literatür entelektüel sermayeyi oluşturan üç alt olgu tanımlamıştır: insan sermayesi, ilişkisel sermaye ve yapısal sermaye (Pablos 2002, 4). İnsan sermayesi çalışanların sahip olduğu bilgi, beceri ve yetkinlikler olarak tanımlanabilir. Yapısal sermaye, haklar, markalar, yönetim felsefesi gibi “insan sermayesi dışında kalan ve çalışanlar işten ayrıldıklarında, işletmede kalan bilgi olarak tanımlanmaktadır” (Pablos 2002, 4). Literatürde müşteri sermayesi olarak da anılan ilişkisel sermayeyi ise işletmenin paydaşlarıyla ilişkileri ve bu ilişkileri sonucunda elde ettiği değerler olarak tanımlamak mümkündür.

Finansal olmayan sermaye unsurlarının, diğer bir ifadeyle entelektüel sermaye unsurlarının işletme performansına etkisi konusunda araştırmalar yapılmıştır. Bu araştırmaların bazılarında finansal olmayan sermaye unsurlarının işletmenin finansal performansını etkilediği sonucuna varılmıştır. Finansal olmayan sermaye unsurlarının işletmenin finansal performansını etkilemesinden dolayı, entelektüel sermayenin ölçülmesi hem işletmeler hem de sosyo-ekonomik açıdan önemlidir.

Entelektüel sermayenin ölçümünde kullanılan yöntemlerden birisi Entelektüel Katma Değer Katsayısı’dır. “Ante Pulic tarafından geliştirilen Entelektüel Katma Değer Katsayısı (Value Added Intellectual Coefficient – VAIC) Yöntemi, değer yaratmak için fiziksel sermayeye ve entelektüel sermayeye ihtiyaç duyulması mantığına dayalı bir performans değerlendirme yöntemidir (Kayalı ve diğerleri 2007, 71).

Kullanılan sermaye etkinliği, insan sermayesi etkinliği ve yapısal sermaye etkinliğinin toplamından oluşan entelektüel katma değer katsayısı şu şekilde hesaplanmaktadır (Kayalı ve diğerleri 2007; Yörük ve Erdem 2008; Dönmez ve Erol 2016):

$$VA=I+DP+D+T+M+R+WS$$

İşletmenin Yarattığı Toplam Katma Değer = Faiz Giderleri + Amortisman Giderleri + Dağıtılmayan Karlar + Toplam Maaş ve Ücret Giderleri

$$CEE=VA / Yatırım Tutarı$$

Kullanılan Sermaye Etkinliği = İşletmenin Yarattığı Toplam Katma Değer / Yatırım Tutarı

$$HCE = VA / HC$$

İnsan Sermayesi Etkinliği = İşletmenin Yarattığı Toplam Katma Değer / İnsan Sermayesi

$$SCE = SC / VA$$

Yapısal Sermaye Etkinliği = Yapısal Sermaye / İşletmenin Yarattığı Toplam Katma Değer

Yapısal Sermaye = İşletmenin Yarattığı Toplam Katma Değer - İnsan Sermayesi

$$VAIC = CEE + HCE + SCE$$

Entelektüel Katma Değer Katsayısı = Kullanılan Sermaye Etkinliği + İnsan Sermayesi Etkinliği + Yapısal Sermaye Etkinliği

ös
478

5. ENTELEKTÜEL KATMA DEĞER KATSAYISI İLE YARATILAN DEĞERİN ÖLÇÜLMESİ: BİST KURUMSAL YÖNETİM ENDEKSİNDE BİR UYGULAMA

IIRC (2013b), işletmenin tüm sermaye unsurlarını sayısal verilerle açıklamasının mümkün olamayabileceği, entegre raporlamanın tüm sermaye hareketlerini ölçmek gibi bir amacı olmadığı, sermaye unsurlarındaki değişimin veya dönüşümün sayısal veriler yerine anlatsal olarak raporlanabileceğini, ancak yaratılan değerın basit bir şekilde ölçüm döneminin başındaki sermaye tutarı ile raporlama dönemi sonundaki sermaye tutarı arasındaki fark alınarak hesaplanabileceğini ifade etmiştir.

IIRC, Uluslararası Entegre Raporlama Çerçevesinde sermaye unsurlarını finansal sermaye, üretilmiş sermaye, fikri sermaye, insan sermayesi, sosyal ve ilişkisel sermaye, doğal sermaye olmak üzere 6 kategoride açıklamıştır. IIRC, bu sermaye unsurlarını finansal sermaye ve finansal olmayan sermaye unsurları olarak nitelendirmiştir. Ancak bu sermaye unsurları finansal sermaye ve entelektüel sermaye olarak da nitelendirilebilir. IIRC tarafından açıklanan fikri sermaye, entelektüel sermaye bileşenlerinden olan yapısal sermaye kapsamında, sosyal ve ilişkisel sermaye ise entelektüel sermaye bileşenlerinden olan ilişkisel (müşteri) sermayesi kapsamında incelenebilir. İnsan sermayesi ise hem IIRC tarafından hem de entelektüel sermaye kapsamında insan sermayesi bileşeni olarak açıklanmıştır. Bu nedenle bu çalışmada BİST Kurumsal Yönetim Endeksi'nde işlem gören işletmeler tarafından yaratılan değerın entelektüel katma değer katsayısı kullanılarak hesaplanmasına karar verilmiştir.

5.1.Çalışmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı, BİST Kurumsal Yönetim Endeksi'nde işlem gören işletmeler tarafından yaratılan değerın entelektüel katma değer katsayısı yöntemi ile hesaplanması, işletmelerin entelektüel katma değer katsayıları ile entegre raporlama skorları arasındaki ilişkinin analiz edilmesidir.

5.2.Çalışmada Kullanılan Veriler

Bu çalışmada BİST Kurumsal Yönetim Endeksi'nde işlem gören ve Tablo 1'de verilen

51 işletme araştırma evreni olarak seçilmiştir. Bu işletmelerden finansal kiralama ve factoring şirketleri ile bankalar ve özel finans kuruluşları sektörlerinde faaliyet gösteren 9 işletme (Albaraka Türk Katılım Bankası A.Ş., Creditwest Faktoring A.Ş., Garanti Faktoring A.Ş., Lider Faktoring A.Ş., Şekerbank T.A.Ş., Türkiye Garanti Bankası A.Ş., Türkiye Halk Bankası A.Ş., Türkiye Sınai Kalkınma Bankası A.Ş., Yapı ve Kredi Bankası A.Ş.) finansal tablolarının farklı bir yapıda olmasından dolayı araştırma kapsamından çıkarılmıştır. Dolayısıyla araştırma örneklemini 42 işletmeden oluşmaktadır. Bu 42 işletmenin entelektüel katma değer katsayısını ve entegre raporlama skorlarını hesaplayabilmek için gerekli olan veriler işletmelerin resmi internet sitelerinden ulaşılan 2017 yılına ait finansal tabloları ve faaliyet raporlarından elde edilmiştir.

Tablo 1. BİST Kurumsal Yönetim Endeksi'nde İşlem Gören İşletmeler

Sıra	Şirketler	Sıra	Şirketler
1	AG Anadolu Grubu Holding A.Ş.	22	İş Gayrimenkul Yatırım Ortaklığı A.Ş.
2	Akiş Gayrimenkul Yatırım Ortaklığı A.Ş.	23	İş Yatırım Menkul Değerler A.Ş.
3	Akmerkez Gayrimenkul Yatırım Ortaklığı A.Ş.	24	İzocam Ticaret ve Sanayi A.Ş.
4	Aksa Akriklik Kimya Sanayii A.Ş.	25	Logo Yazılım Sanayi ve Ticaret A.Ş.
5	Anadolu Anonim Türk Sigorta Şirketi	26	Migros Ticaret A.Ş.
6	Anadolu Efes Biracılık ve Malt Sanayii A.Ş.	27	Otokar Otomotiv ve Savunma Sanayi A.Ş.
7	Arçelik A.Ş.	28	Park Elektrik Üretim Madencilik Sanayi ve Ticaret A.Ş.
8	Aselsan Elektronik Sanayi ve Ticaret A.Ş.	29	Pegasus Hava Taşımacılığı A.Ş.
9	Aygaz A.Ş.	30	Pınar Entegre Et ve Un Sanayii A.Ş.
10	Coca-Cola İçecek A.Ş.	31	Pınar Su Sanayi ve Ticaret A.Ş.
11	Doğan Şirketler Grubu Holding A.Ş.	32	Pınar Süt Mamulleri Sanayii A.Ş.
12	Doğuş Gayrimenkul Yatırım Ortaklığı A.Ş.	33	Tat Gıda Sanayi A.Ş.
13	Doğuş Otomotiv Servis ve Ticaret A.Ş.	34	Tav Havalimanları Holding A.Ş.
14	Enka İnşaat ve Sanayi A.Ş.	35	Tofaş Türk Otomobil Fabrikası A.Ş.
15	Ereğli Demir ve Çelik Fabrikaları T.A.Ş.	36	Turcas Petrol A.Ş.
16	Garanti Yatırım Ortaklığı A.Ş.	37	Tüpraş-Türkiye Petrol Rafinerileri A.Ş.
17	Global Yatırım Holding A.Ş.	38	Türk Prysmian Kablo ve Sistemleri A.Ş.
18	Halk Gayrimenkul Yatırım Ortaklığı A.Ş.	39	Türk Telekomünikasyon A.Ş.
19	Hürriyet Gazetecilik ve Matbaacılık A.Ş.	40	Türk Traktör ve Ziraat Makineleri A.Ş.
20	İhlas Ev Aletleri İmalat Sanayi ve Ticaret A.Ş.	41	Türkiye Şişe ve Cam Fabrikaları A.Ş.
21	İhlas Holding A.Ş.	42	Vestel Elektronik Sanayi ve Ticaret A.Ş.

Kaynak: <https://www.kap.org.tr/tr/Endeksler> (01.04.2018)

5.3.Çalışmanın Yöntemi

Örneklem dahilindeki işletmelerin 2017 yılında yarattığı değeri ölçmek adına Ante Pulic tarafından geliştirilen entelektüel katma değer katsayısı hesaplanmıştır. Entelektüel katma değer katsayısı hesaplanma aşamaları daha önce de belirtildiği gibi şöyledir:

$$VA=I+DP+D+T+M+R+WS$$

İşletmenin Yarattığı Toplam Katma Değer = Faiz Giderleri + Amortisman Giderleri +

Dağıtılmayan Karlar + Toplam Maaş ve Ücret Giderleri

$$CEE=VA / Yatırım Tutarı$$

Kullanılan Sermaye Etkinliği = İşletmenin Yarattığı Toplam Katma Değer / Yatırım Tutarı

$$HCE = VA / HC$$

İnsan Sermayesi Etkinliği = İşletmenin Yarattığı Toplam Katma Değer / İnsan Sermayesi

$$SCE = SC / VA$$

Yapısal Sermaye Etkinliği = Yapısal Sermaye / İşletmenin Yarattığı Toplam Katma Değer

Yapısal Sermaye = İşletmenin Yarattığı Toplam Katma Değer - İnsan Sermayesi

$$VAIC = CEE + HCE + SCE$$

Entelektüel Katma Değer Katsayısı = Kullanılan Sermaye Etkinliği + İnsan Sermayesi

Etkinliği + Yapısal Sermaye Etkinliği

Kullanılan sermaye etkinliğinin (2) hesaplanmasında işletmenin yarattığı toplam katma değer işletme tarafından yapılan yatırım tutarına oranlanmaktadır. İşletme tarafından yapılan yatırım tutarının hesaplanması için işletmenin dönem başında sahip olduğu net işletme sermayesi ile duran varlıkların toplamı alınmıştır. Bununla birlikte, insan sermayesi etkinliğinin hesaplanmasında (3) işletmenin yarattığı toplam katma değer işletmenin insan sermayesi tutarına oranlanmıştır. İşletmenin sahip olduğu insan sermayesi tutarının hesaplanması için işletme tarafından çalışanlara sağlanan faydalar, kıdem tazminatı karşılıkları, izin karşılıkları, personel giderleri, üst düzey yöneticilere sağlanan ücret ve haklar toplanmıştır.

Bu çalışmanın bir diğer amacı da örneklem dahilindeki işletmelerin faaliyet raporlarının entegre raporlamaya uygunluğunun tespit edilerek, entelektüel katma değer katsayıları ile entegre raporlama skorları arasındaki ilişkinin analiz edilmesidir. Bu ilişkinin analizi için

İşletmelerin entegre raporlama skorları da hesaplanmıştır. İşletmelerin entegre raporlama skorlarının hesaplanabilmesi için Uluslararası Entegre Raporlama Çerçevesi İçerik Öğelerinden seçilen ve Ek 1’de verilen 39 ilke ölçüt olarak belirlenmiştir. Örneklem dahilindeki işletmelerin 2017 yılına ait faaliyet raporları bu 39 ölçüt doğrultusunda içerik analizine tabi tutulmuştur. İçerik analizinin yapılmasında kukla değişkenler kullanılmış olup, işletme tarafından ölçüt ile ilgili açıklama yapılmamış ise işletmeye 0 puan, açıklama yapılmış ancak yeterli değil ise

$$\text{İşletmenin Entegre Raporlama Skoru} = \frac{\text{İşletmenin aldığı toplam puan}}{\text{İşletmenin alabileceği maksimum puan}}$$

işletmeye 1 puan, yeterli açıklama yapılmış ise işletmeye 2 puan verilmiştir. Yapılan puanlama sonucu işletmenin entegre raporlama skoru şu şekilde hesaplanmıştır:

Bu eşitlikte işletmenin alabileceği maksimum puan, 39 ölçüt için yeterli açıklama (2 puan) yapması durumunda alabileceği tam puan olan 78 (39 ölçüt x 2 puan) puandır. Yapılan hesaplama sonucunda işletmenin entelektüel katma değer katsayısı ile entegre raporlama skoru arasındaki ilişkinin analizi için SPSS 25 İstatistiksel Analiz Programı kullanılarak Pearson Korelasyon katsayısı hesaplanmıştır.

ÖS
481

5.4. Çalışmanın Bulguları

Tablo 2’de görüldüğü gibi, örneklem dahilindeki işletmelerin 19 tanesi (%45,2) imalat, 1 tanesi (%2,4) inşaat ve bayındırlık, 1 tanesi (%2,4) madencilik, 15 tanesi (%35,7) mali kuruluşlar, 2 tanesi (%4,8) teknoloji, 2 tanesi (%4,8) ulaştırma haberleşme ve depolama sektöründe faaliyet göstermektedir.

Tablo 2. Örneklemi Oluşturan İşletmelerin Sektörel Dağılımı

No	Sektör	Sayı	%
1	İmalat Sanayi	19	45,2 %
2	İnşaat ve Bayındırlık	1	2,4 %
3	Madencilik	1	2,4 %
4	Mali Kuruluşlar	15	35,7 %
5	Teknoloji	2	4,8 %
6	Toptan ve Perakende Ticaret, Otel ve Lokantalar	2	4 %
7	Ulaştırma, Haberleşme ve Depolama	2	4,8 %

Örneklemdeki işletme için hesaplanan kullanılan sermaye etkinliği, insan sermayesi etkinliği, yapısal sermaye etkinliği, entelektüel katma değer katsayısı ve entegre raporlama skorları Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3. Örnekleme Oluşturan İşletmeler İçin Hesaplanan Entelektüel Katma Değer Katsayıları ve Entegre Raporlama Skorları

Sıra	Şirketler	Kullanılan Sermaye Etkinliği	İnsan Sermayesi Etkinliği	Yapısal Sermaye Etkinliği	Entelektüel Katma Değer Katsayısı	Entegre Raporlama Skoru
1	AG Anadolu Grubu Holding A.Ş.	0,3429	4,0967	0,7559	5,1955	0,4744
2	Akiş Gayrimenkul Yatırım Ortaklığı A.Ş.	0,622	66,1859	0,9849	67,7928	0,8300
3	Akmerkez Gayrimenkul Yatırım Ortaklığı A.Ş.	0,442	24,1786	0,9586	25,5792	0,5000
4	Aksa Akrilik Kimya Sanayii A.Ş.	0,6901	45,9565	0,9782	47,6248	0,6538
5	Anadolu Anonim Türk Sigorta Şirketi	0,208	5,6788	0,8239	6,7107	0,7051
6	Anadolu Efes Biracılık ve Malt Sanayii A.Ş.	0,4118	5,5546	0,82	6,7864	0,7051
7	Arçelik A.Ş.	0,9046	3,2325	0,6906	4,8278	0,7564
8	Aselsan Elektronik Sanayi ve Ticaret A.Ş.	0,4664	5,5119	0,8186	6,7968	0,6282
9	Aygaz A.Ş.	0,7062	6,8193	0,8534	8,3789	0,6795
10	Coca-Cola İçecek A.Ş.	0,4852	4,614	0,7833	5,8825	0,7949
11	Doğan Şirketler Grubu Holding A.Ş.	0,3487	2,292	0,5637	3,2044	0,7051
12	Doğuş Gayrimenkul Yatırım Ortaklığı A.Ş.	0,3211	30,0128	0,9667	31,3006	0,5128
13	Doğuş Otomotiv Servis ve Ticaret A.Ş.	0,8798	2,6796	0,6268	4,1862	0,7692
14	Enka İnşaat ve Sanayi A.Ş.	0,739	11,0848	0,9098	12,7336	0,6282
15	Ereğli Demir ve Çelik Fabrikaları T.A.Ş.	0,2082	3,6585	0,7267	4,5934	0,6795
16	Garanti Yatırım Ortaklığı A.Ş.	0,1446	2,2786	0,5611	2,9843	0,4231
17	Global Yatırım Holding A.Ş.	0,4433	5,2242	0,8086	6,4761	0,6282
18	Halk Gayrimenkul Yatırım Ortaklığı A.Ş.	0,466	78,0326	0,9872	79,4857	0,7179
19	Hürriyet Gazetecilik ve Matbaacılık A.Ş.	1,2679	3,1657	0,6841	5,1177	0,6795
20	İhlas Ev Aletleri İmalat Sanayi ve Ticaret A.Ş.	0,1767	2,053	0,5129	2,7427	0,4615
21	İhlas Holding A.Ş.	0,3007	1,3955	0,2834	1,9796	0,5256
22	İş Gayrimenkul Yatırım Ortaklığı A.Ş.	0,4137	106,4852	0,9906	107,8895	0,8500
23	İş Yatırım Menkul Değerler A.Ş.	0,3532	6,3647	0,8429	7,5608	0,5128
24	İzocam Ticaret ve Sanayi A.Ş.	0,9744	2,4843	0,5975	4,0562	0,5256

25	Logo Yazılım Sanayi ve Ticaret A.Ş.	1,5346	2,1922	0,5438	4,2706	0,5385
26	Migros Ticaret A.Ş.	0,5416	4,1003	0,7561	5,398	0,6538
27	Otokar Otomotiv ve Savunma Sanayi A.Ş.	0,8286	2,2474	0,555	3,631	0,7051
28	Park Elektrik Üretim Madencilik Sanayi ve Ticaret A.Ş.	0,2874	15,9561	0,9373	17,1808	0,5128
29	Pegasus Hava Taşımacılığı A.Ş.	0,4123	2,1661	0,5383	3,1167	0,4872
30	Pınar Entegre Et ve Un Sanayii A.Ş.	0,6242	3,3076	0,6977	4,6295	0,7179
31	Pınar Su Sanayi ve Ticaret A.Ş.	0,4144	2,2363	0,5528	3,2036	0,7179
32	Pınar Süt Mamulleri Sanayii A.Ş.	0,6563	4,3041	0,7677	5,728	0,7179
33	Tat Gıda Sanayi A.Ş.	0,5995	3,8298	0,7389	5,1682	0,8205
34	Tav Havalimanları Holding A.Ş.	0,3683	18,6419	0,9464	19,9566	0,9103
35	Tofaş Türk Otomobil Fabrikası A.Ş.	0,8235	9,7767	0,8977	11,4979	0,6795
36	Turcas Petrol A.Ş.	0,516	29,3537	0,9659	30,8356	0,5769
37	Tüpraş-Türkiye Petrol Rafinerileri A.Ş.	0,6376	8,0649	0,876	9,5785	0,7179
38	Türk Prysmian Kablo ve Sistemleri A.Ş.	0,6171	3,5657	0,7195	4,9024	0,5385
39	Türk Telekomünikasyon A.Ş.	0,5545	2,4791	0,5966	3,6303	0,6538
40	Türk Traktör ve Ziraat Makineleri A.Ş.	0,6474	6,2959	0,8412	7,7845	0,5128
41	Türkiye Şişe ve Cam Fabrikaları A.Ş.	0,4978	7,8389	0,8724	9,2092	0,8205
42	Vestel Elektronik Sanayi ve Ticaret A.Ş.	0,79	2,9981	0,6665	4,4545	0,5385

Tablo 3'te görüldüğü gibi, entelektüel katma değer katsayısı açısından İş Gayrimenkul Yatırım Ortaklığı A.Ş. 107,8895 ile birinci sırada, Halk Gayrimenkul Yatırım Ortaklığı A.Ş. 79,4857 ile ikinci sırada, Akış Gayrimenkul Yatırım Ortaklığı A.Ş. 67,798 ile üçüncü sırada yer almaktadır. Entegre raporlama skoru açısından bakıldığında ise 0,9103 skor ile TAV Havalimanları Holding A.Ş. birinci sırada, 0,8500 skor ile İş Gayrimenkul Yatırım Ortaklığı A.Ş. ikinci sırada, 0,8300 skor ile Akış Gayrimenkul Yatırım Ortaklığı A.Ş. üçüncü sırada yer almaktadır.

Hesaplanan entelektüel katma değer katsayıları ile entegre raporlama skorlarının en düşük değeri, en yüksek değeri ve ortalama değeri Tablo 4'te verilmiştir. Hesaplanan entelektüel katma değer katsayılarının en düşük değeri 1,9796, en yüksek değeri 107,8895, ortalama değeri ise 14,6205'tir. Hesaplanan entegre raporlama skorlarının en düşük değeri 0,43231, en yüksek değeri 0,9103 ve ortalama değeri 0,6468 olarak hesaplanmıştır.

Tablo 4. Tanımlayıcı İstatistikler

	Sayı	En Düşük	En Yüksek	Ortalama
Entelektüel Katma Değer Katsayısı	42	1,9796	107,8895	14,620526
ER Skoru	42	0,4231	0,9103	0,646826

Bu çalışmanın bir diğer amacı işletmelerin entelektüel katma değer katsayıları ile entegre raporlama skorları arasındaki ilişkinin analiz edilmesidir. Entelektüel katma değer katsayıları ile entegre raporlama skorları arasındaki ilişkinin tespiti için SPSS 25 İstatistiksel Analiz Programı ile yapılan Pearson Korelasyon analizi sonuçları Tablo 5'te verilmiştir. Tablo 5'te görüldüğü gibi, işletmelerin entelektüel katma değer katsayıları ile entegre raporlama skorları arasında 0,05 anlamlılık seviyesinde 0,08 oranında pozitif yönlü bir ilişki mevcuttur. Bu sonuca göre ülkemizde entelektüel sermaye yatırımı yüksek olan işletmelerin entegre rapor yayınlamaya yatkın oldukları, finansal sermaye yanında entelektüel sermaye unsurlarına ilişkin olarak yıllık raporlarında şeffaf davrandıkları söylenebilir.

**ÖS
484**

Tablo 5. Entelektüel Katma Değer Katsayıları İle Entegre Raporlama Skorları Arasındaki Korelasyon

	Sektör	Entelektüel Katma Değer Katsayısı	ER Skoru
Entelektüel Katma Değer Katsayısı	Pearson Korelasyon	0,148	1
	Anlamlılık (2-Uçlu)	0,350	,308*
ER Skoru	Pearson Korelasyon	-0,115	1
	Anlamlılık (2-Uçlu)	0,466	0,047

*. Korelasyon 0,05 Düzeyinde Anlamlıdır (2-Uçlu).

6. SONUÇ

Entegre raporlama işletme faaliyetleri sonucunda yaratılan değer entegre rapor ile bilgi kullanıcılarına aktarılması sürecidir. Bu süreçte entegre düşünce temelinde tüm sermaye unsurları üzerinde değer yaratma anlayışı ile işletme faaliyetleri yürütülerek, faaliyet sonuçları entegre rapor ile bilgi kullanıcılarına aktarılır. Bu nedenle entegre raporlama kurumsal raporlama aracı olarak değil, kurumsal raporlama yaklaşımı olarak nitelendirilmektedir.

İşletme faaliyetlerinde finansal sermaye, üretilmiş sermaye, fikri sermaye, insan sermayesi, sosyal ve ilişkisel sermaye, doğal sermaye kullanılmakta ve etkilenmektedir. Finansal ve finansal olmayan bu sermaye unsurlarında meydana gelen değişim veya dönüşüm değer yaratma olarak ifade edilmektedir. IIRC, sermaye unsurlarını finansal sermaye ve finansal olmayan sermaye unsurları olarak nitelendirmiştir. Ancak bu sermaye unsurları finansal sermaye ve entelektüel

sermaye unsurları olarak da nitelendirilebilir. Çünkü, entelektüel sermaye işletmenin değer yaratmak için sahip olduğu maddi ve maddi olmayan varlıkların toplamından oluşmaktadır.

Bu çalışmada, BİST Kurumsal Yönetim Endeksi'nde işlem gören işletmeler tarafından yaratılan değer entelektüel katma değer katsayısı yöntemi ile hesaplanması, işletmelerin yıllık faaliyet raporlarının entegre raporlamaya uygunluğunun tespit edilmesi, işletmelerin entelektüel katma değer katsayıları ile entegre raporlama skorları arasındaki ilişkinin analiz edilmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla yapılacak analizler için gerekli veriler BİST Kurumsal Yönetim Endeksi'nde işlem gören işletmelerin 2017 yılına ait bağımsız denetimden geçmiş finansal tabloları ile yıllık faaliyet raporlarından elde edilmiştir. Araştırma kısıtlarını şu şekilde sıralamak mümkündür:

Entelektüel sermaye unsurlarının maliyet unsuru olarak finansal tabloların dipnotlarında açıklanması,

Doğal sermaye unsurlarına yapılan yatırımla ilgili finansal tablolarda açık bir bilgiye rastlanamaması,

Analizin tek bir döneme ait olması,

Entegre raporlama konusunda Türkiye'de herhangi bir yasal düzenlemenin olmaması.

Bu çalışmada öncelikle, BİST Kurumsal Yönetim Endeksi'nde işlem gören işletmelerin 2017 yılına ait bağımsız denetimden geçmiş finansal tabloları ile yıllık faaliyet raporlarından elde edilen veriler kullanılarak işletmelerin entelektüel katma değer katsayısı hesaplanmıştır. Yapılan hesaplama sonucunda insan sermayesi etkinliği, yapısal sermaye etkinliği ve entelektüel katma değer katsayısı açısından en yüksek değere sahip işletmenin İş Gayrimenkul Yatırım Ortaklığı A.Ş. olduğu görülmüştür.

Bu çalışmanın bir diğer amacı da işletmelerin entelektüel katma değer katsayısı ile entegre raporlama skorları arasındaki ilişkinin analiz edilmesi olmuştur. Bu nedenle bu çalışmada BİST Kurumsal Yönetim Endeksi'ndeki işletmelerin entelektüel katma değer katsayıları ile entegre raporlama skorları arasındaki ilişki analiz edilmek istenmiştir. Bu doğrultuda öncelikle, BİST Kurumsal Yönetim Endeksi'nde işlem gören işletmelerin 2017 yılına ait faaliyet raporları Uluslararası Entegre Raporlama Çerçevesi İçerik Ögelerinden seçilen 39 ölçüt kullanılarak içerik analizine tabi tutulmuş, entegre raporlamaya uygunluk skorları hesaplanmıştır. Yapılan hesaplama sonucunda entegre raporlama skoru en yüksek işletmenin 0,9103 skoru ile TAV Havalimanları Holding A.Ş., ikinci işletmenin ise 0,8500 skoru ile İş Gayrimenkul Yatırım Ortaklığı A.Ş. olduğu görülmüştür. Sonrasında, işletmelerin entelektüel katma değer katsayıları ile entegre raporlama skorları arasındaki ilişki analiz edilmiş, bu iki değişken arasında 0,05 anlamlılık seviyesinde 0,308 oranında pozitif yönlü bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuca göre ülkemizde entelektüel sermaye yatırımı yüksek olan işletmelerin entegre rapor yayınlamaya yatkın oldukları, finansal sermaye yanında entelektüel sermaye unsurlarına ilişkin olarak yıllık raporlarında şeffaflık ilkesine uygun davrandıkları söylenebilir.

İşletmeler tarafından yaratılan finansal değer yanında finansal olmayan değer ölçülmesi de bilgi çağını yaşadığımız çağımızda işletmelerin bütüncül performansını ortaya koyma

açısından oldukça önemlidir. Finansal olmayan sermaye unsurları üzerinde yaratılan değer ölçümünde entelektüel sermaye ölçüm yöntemleri kullanılabilir. Ancak, entelektüel sermaye bileşenleri kapsamında IIRC tarafından açıklanan sermaye unsurlarından olan doğal sermaye unsuruna doğrudan yer verilmemiştir. Gelecekte yapılacak çalışmalarda doğal sermaye unsurunun entelektüel sermayeye ve entelektüel katma değer katsayısının hesaplanmasına ayrıca dahil edilmesi konusu ele alınabilir. Böylece işletme tarafından yaratılan değer bir bütün olarak daha doğru hesaplanması ve değerlendirilmesi sağlanmış olacaktır.

Diğer taraftan, ülkemizde entegre raporlamaya ilişkin yasal düzenleme olmamasına karşın, BİST, Entegre Raporlama Türkiye Ağı (ERTA), Argüden Yönetişim Akademi başta olmak üzere birçok kurum, işletme ve akademisyen tarafından çalışmalar yapılmaktadır. Bu taraflarca yapılan çalışmalarda esas amaç, entegre raporlama konusunda farkındalığın artırılması ve entegre raporlamanın benimsenmesinin sağlanmasıdır. Türkiye’de yasal bir düzenleme henüz yapılmamış olmasına rağmen, örnekleme de yer alan 42 işletmeden 38 işletmenin entegre raporlama skorları 0,50 ve üzerindedir. Diğer bir ifadeyle, örnekleme de yer alan işletmelerin 2017 yılına ait yıllık faaliyet raporlarının %90’ı entegre raporlama ilkelerine uygun olarak hazırlanmıştır. Bu oran, Türkiye’de işletmelerin finansal olmayan sermaye unsurlarına da önem verdiklerinin, bu sermaye unsurlarına ilişkin olarak yaptıkları açıklamalarında şeffaf davrandıklarının bir göstergesidir. Bu açıdan bakıldığında, gerekli yasal düzenlemelerin yapılması halinde işletmelerin finansal sermaye yanında finansal olmayan sermaye unsurları açısından daha şeffaf bir raporlama yapacakları, entegre raporlama sürecine de uyum sağlayabilecekleri söylenebilir.

ÖS
486

KAYNAKÇA

- Argüden, Y. 2005. Entelektüel Sermaye, ARGE Danışmanlık Yayınları No: 7.
- Akiş Gayrimenkul Yatırım Ortaklığı. <http://www.akisgyo.com/faaliyet-raporlari>, (Erişim Tarihi: 01. 04. 2018).
- Akiş Gayrimenkul Yatırım Ortaklığı. <http://www.akisgyo.com/>, (Erişim Tarihi: 01. 04. 2018).
- Akmerkez Gayrimenkul Yatırım Ortaklığı A. Ş. <http://www.akmgyo.com/>, (Erişim Tarihi: 01. 04. 2018).
- Aksa Akrilik Kimya Sanayii A. Ş. <http://www.aksa.com/tr/yatirimci-iliskileri/>, (Erişim Tarihi: 01. 04. 2018).
- Anadolu Anonim Türk Sigorta Şirketi. <https://www.anadolusigorta.com.tr/tr/yatirimci-iliskileri>, (Erişim Tarihi: 01. 04. 2018).
- Anadolu Efes Biracılık ve Malt Sanayii A. Ş. <http://www.anadoluefes.com/>, (Erişim Tarihi: 01. 04. 2018).
- Anadolu Grubu. <http://anadolugrubu.com.tr/yatirimci-iliskileri/>, (Erişim Tarihi: 01. 04. 2018).

Arçelik A.Ş. http://www.arcelikas.com/sayfa/142/Finansal_Rapor_ve_Sunumlar, (Erişim Tarihi: 01. 04. 2018).

Aselsan Elektronik Sanayi ve Ticaret A. Ş. <http://www.aselsan.com.tr/tr-tr/yatirimci-iliskileri/>, (Erişim Tarihi: 01. 04. 2018).

Aygaz A.Ş. <https://www.aygaz.com.tr/yatirimci-iliskileri/>, (Erişim Tarihi: 01. 04. 2018).

Coca-Cola İçecek A. Ş. <http://www.cci.com.tr/yat%C4%B1r%C4%B1mc%C4%B1-%C4%B0li%C5%9Fkileri>, (Erişim Tarihi: 01. 04. 2018).

Doğan Şirketler Grubu Holding A.Ş. <http://www.doganholding.com.tr/yatirimci-iliskileri/Default.aspx>, (Erişim Tarihi: 01. 04. 2018).

Doğuş Gayrimenkul Yatırım Ortaklığı A. Ş. <http://www.dogusgyo.com.tr/tr/yatirimci-iliskileri/operasyonel-ve-finansal-veriler/faaliyet-raporlari.aspx>, (Erişim Tarihi: 01. 04. 2018).

Doğuş Otomotiv Servis ve Ticaret A. Ş. <https://www.dogusotomotiv.com.tr/tr/yatirimci-iliskileri/yatirimci-iliskileri-1/raporlar-ve-sunumlar/>, (Erişim Tarihi: 01. 04. 2018).

Dönmez, A. ve İ. Erol. 2016. Entelektüel Sermayenin Ölçülmesi: VAICTM Yöntemi Yardımıyla BİST-Sürdürülebilirlik Endeksi İşletmeleri Üzerine Bir Uygulama, İSMMMO Mali Çözüm Dergisi, Kasım – Aralık.

Enka İnşaat ve Sanayi A. Ş. <http://www.enka.com.tr/yatirimci-iliskileri/>, (Erişim Tarihi: 01. 04. 2018).

Ereğli Demir ve Çelik Fabrikaları T. A. Ş. <https://www.erdemir.com.tr/yatirimci-iliskileri/>, (Erişim Tarihi: 01. 04. 2018).

Garanti Yatırım Ortaklığı A. Ş. <http://www.gyo.com.tr/tr/yatirimci-iliskileri.aspx>, (Erişim Tarihi: 01. 04. 2018).

Global Yatırım Holding A. Ş. <https://globalyatirim.com.tr/tr/yatirimci-iliskileri>, (Erişim Tarihi: 01. 04. 2018).

Halk Gayrimenkul Yatırım Ortaklığı A.Ş. <http://www.halkgyo.com.tr/yatirimci-iliskileri>, (Erişim Tarihi: 01. 04. 2018).

<https://www.kap.org.tr/tr/Endeksler>, (Erişim Tarihi: 01. 04. 2018).

Hürriyet Gazetecilik ve Matbaacılık A. Ş. <http://www.hurriyetkurumsal.com/tr/NYatirimci-Iliskileri/>, (Erişim Tarihi: 01. 04. 2018).

İhlas Ev Aletleri İmalat Sanayi ve Ticaret A. Ş. <http://www.iea.com.tr/tr/investor/>, (Erişim Tarihi: 01. 04. 2018).

İhlas Holding A.Ş. <http://www.ihlas.com.tr/faaliyet-raporlari>, (Erişim Tarihi: 01.04.2018)

İhlas Holding A.Ş. <http://www.ihlas.com.tr/finansal-tablolar>, (Erişim Tarihi: 01. 04. 2018).

Institute of Directors in Southern Africa (IoDSA). 2012. King III Code, Chapter 9 The Integrated Report.

International Integrated Reporting Council (IIRC). 2013a. International Integrated Reporting FrameworkInternational Integrated Reporting Council (IIRC), 2013b, Value Creation Background Paper.

İş Gayrimenkul Yatırım Ortaklığı A. Ş. <http://www.isgyo.com.tr/is-gyo-gayrimenkul-yat%C4%B1r%C4%B1mci-iliskileri-is-GYO-guvenesiyle/>, (Erişim Tarihi: 01. 04. 2018).

İş Yatırım Menkul Değerler A. Ş. <https://www.isyatirim.com.tr/tr-tr/bizi-taniyin/yatirimci-iliskileri/Sayfalar/finansal-raporlar.aspx#page-1>, (Erişim Tarihi: 01. 04. 2018).

İzocam Ticaret ve Sanayi A.Ş. <http://www.izocam.com.tr/c42-operasyonel-ve-finansal-veriler.html>, (Erişim Tarihi: 01. 04. 2018).

ÖS
488

Kayalı, C. A. Yereli, A. N. ve Ada, Ş. 2007. Entelektüel Katma Değer Katsayısı Yöntemi Kullanılarak Entelektüel Sermayenin Firma Değeri Üzerindeki Etkisinin Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma, Celal Bayar Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Yönetim ve Ekonomi Dergisi, 14(1).

Logo Yazılım Sanayi ve Ticaret A. Ş. <https://www.logo.com.tr/yatirimcilar/>, (Erişim Tarihi: 01. 04. 2018).

Migros Ticaret A.Ş. <https://www.migroskurumsal.com/Icerik.aspx?IcerikID=35>, (Erişim Tarihi: 01. 04. 2018).

Otokar Otomotiv ve Savunma Sanayi A.Ş. <https://www.otokar.com.tr/tr/yatirimci-iliskileri>, (Erişim Tarihi: 01. 04. 2018).

Pablos, P. O. 2002. Measuring and Reporting Knowledge-Based Resources: The Intellectual Capital Report, <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.202.2048&rep=rep1&type=pdf>, (Erişim Tarihi: 15. 04. 2018).

Park Elektrik Üretim Madencilik Sanayi ve Ticaret A.Ş. <http://www.parkelektrik.com.tr/yatirimci-iliskileri/>, (Erişim Tarihi: 01. 04. 2018).

Pegasus Hava Taşımacılığı A. Ş. <http://www.pegasusyatirimciiliskileri.com/tr/operasyonel-ve-finansal-veriler/>, (Erişim Tarihi: 01. 04. 2018).

Pınar A.Ş. <http://www.pinar.com.tr/yatirimci-iliskileri/anasayfa/Yatirimci-Iliskileri/5/0/0>, (Erişim Tarihi: 01. 04. 2018).

Pilot, S. 2017. Reporting on Broader Value Creation: What Good is Beginning to Look Like, <https://integratedreporting.org/news/reporting-on-broader-value-creation-what-good-is-beginning-to-look-like/>, (Erişim Tarihi: 28. 01. 2018).

Tat Gıda Sanayi A.Ş. <https://www.kap.org.tr/tr/Bildirim/660371-659760> (Erişim Tarihi: 01. 04. 2018).

Tav Havalimanları Holding A.Ş. http://www.tavyatirimciiliskileri.com/tr-TR/Pages/Operasyonel_Finansal_Veriler.aspx, (Erişim Tarihi: 01. 04. 2018).

Tofaş Türk Otomobil Fabrikası A. Ş. <http://www.tofas.com.tr/tr/yatirimci/Pages/>, (Erişim Tarihi: 01. 04. 2018).

Turcas Petrol A. Ş. <http://www.turcas.com.tr/yatirimci-iliskileri/mali-tablolar-ve-denetci-raporlari/>, (Erişim Tarihi: 01. 04. 2018).

Tüpraş-Türkiye Petrol Rafinerileri A. Ş. <https://www.tupras.com.tr/finansal-raporlar>, (Erişim Tarihi: 01. 04. 2018).

Tüpraş-Türkiye Petrol Rafinerileri A. Ş. <https://www.tupras.com.tr/ozel-durum-aciklamalari>, (Erişim Tarihi: 01. 04. 2018).

Türk Prysmian Kablo ve Sistemleri A. Ş. <https://tr.prysmiangroup.com/tr/yatirimci-iliskileri>, (Erişim Tarihi: 01. 04. 2018).

Türk Telekomünikasyon A. Ş. <http://www.ttyatirimciiliskileri.com.tr/tr-tr/Sayfalar/default.aspx>, (Erişim Tarihi: 01. 04. 2018).

Türk Traktör ve Ziraat Makineleri A. Ş. http://www.turktraktor.com.tr/yatirimci_default.aspx, (Erişim Tarihi: 01. 04. 2018).

Türkiye Şişe Ve Cam Fabrikaları A. Ş. <http://www.sisecam.com.tr/tr/yatirimci-iliskileri/sunumlar-ve-raporlar/yillik-faaliyet-raporlari> (Erişim Tarihi: 01. 04. 2018).

Uzay, Ş. ve O. Savaş. 2003. Entelektüel Sermayenin Ölçülmesi: Mobilya Sektöründe Karşılaştırmalı Bir Uygulama Örneği, Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 20 (Ocak-Haziran).

Vestel Elektronik Sanayi ve Ticaret A. Ş. <http://www.vestelyatirimciiliskileri.com/>, (Erişim Tarihi: 01. 04. 2018).

Yörük, N. ve M. S. Erdem. 2008. Entelektüel Sermaye ve Unsurlarının, İMKB’de İşlem Gören Otomotiv Sektörü Firmalarının Finansal Performansı Üzerine Etkisi, Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 22 (2).

Yüksel, F. 2017. Entegre Raporlama: Finansal ve Finansal Olmayan Bilgilerin Entegrasyonu, Ekin Basım Yayın Dağıtım, Bursa.

Ek 1: Ölçüt Olarak Kullanılan İçerik Öğeleri

İÇERİK ÖGELERİ	
4A Kurumsal Genel Görünüm ve Dış Çevre	
1	Kuruluşun misyonu, vizyonu, kültürü, etik ilke ve değerleri açıklanmıştır.
2	Kuruluşun Mülkiyet ve faaliyet yapısı açıklanmıştır.
3	Kuruluşun Temel faaliyetleri ve pazarları, pazardaki konumu açıklanmıştır.
4	Ekonomik denge, küreselleşme ve endüstri trendleri gibi makro ve mikro ekonomik koşullar
5	Kuruluşun faaliyet gösterdiği yasal ve düzenleyici ortam açıklanmıştır.
6	Kurumsal yönetim sorumlularının kuruluşun stratejik yönünü ve risk yönetimine karşı yaklaşımını belirlemek ve izlemek amacıyla aldığı önlemler hakkında bilgi verilmiştir.
7	Kuruluşun kültürünün, etik ilkelerinin ve değerlerinin başlıca paydaşlarla ilişkiler dahil olmak üzere sermaye öğelerini kullanımına ve bunları etkilemesine nasıl yansıtıldığı açıklanmıştır.
4B Kurumsal Yönetim	
8	Kurumsal yönetim sorumlularının becerileri ve farklı yönleri (örneğin insanların geçmişi, cinsiyeti, liyakati ve deneyimi) dahil olmak üzere kuruluşun liderlik yapısı ve yasal gereklilikler açıklanmıştır.
9	Kurumsal yönetim sorumlularının yenilikçiliği teşvik etmek ve hayata geçirmek için üstlendiği sorumluluk
10	Kuruluşun yasal gereklilikleri aşan kurumsal yönetim uygulamaları yürütüp yürütmediği hakkında bilgi verilmiştir.
11	Ücret ve teşvikler ile kısa, orta ve uzun vadede değer yaratma arasında ve bunların kuruluşun sermaye öğelerini kullanması ve etkilemesi üzerinde nasıl bir bağlantı kurulduğu açıklanmıştır.
4C İş Modeli	
12	İş modelinin temel öğeleri hakkında net bir açıklama yapılmıştır.
13	İş modelinin temel öğelerini vurgulayan basit bir şema ve bunu desteklemek üzere bu öğelerin kuruluş açısından ilgisi hakkında net bir açıklama yapılmıştır.

14	Strateji, risk ve fırsatlar ve performans (KPI'lar ile maliyetlerin düşürülmesi ve gelirler gibi mali konular vb.) gibi diğer İçerik Öğelerinin kapsamında ele alınan bilgilere yönlendiren bağlantılar açıklanmıştır.
15	İşletme faaliyetlerinde kullanılan temel girdilerin kuruluşun bağlı olduğu sermaye öğeleriyle nasıl bir ilgisi olduğu açıklanmıştır.
16	Kuruluşun pazarda kendisini nasıl farklılaştırdığı açıklanmıştır (örneğin ürün farklılaşması, Pazar segmentasyonu, teslimat kanalları ve pazarlama)
17	İş modeli değişime ve yeniliğe uyum sağlamak için nasıl tasarlandığına dair bilgi verilmiştir.
18	Ürünler, yan ürünler ve atıklar gibi kuruluşun temel ürün ve hizmetleri tanımlanmıştır.
19	İşletme faaliyetleri sonucunda İç sonuçlar (örneğin çalışanların morali, kuruluşun itibarı, gelirler ve nakit akışı) ve dış sonuçlar (örneğin müşteri memnuniyeti, vergi ödemeleri, marka sadakati, toplumsal ve çevresel etkiler) açıklanmıştır.
20	İşletme faaliyetleri sonucunda Olumlu sonuçlar (yani sermaye öğelerinde net artışla sonuçlanan ve dolayısıyla değer yaratanlar) ve olumsuz sonuçlar (yani sermaye öğelerinde net azalmayla sonuçlanan ve dolayısıyla değeri azaltanlar) açıklanmıştır.
4D Riskler ve Fırsatlar	
21	• Risk ve fırsatların spesifik kaynağı (iç, dış ya da yaygın şekliyle bu ikisinin karışımı) hakkında açıklama yapılmıştır.
22	• Kuruluş, risk veya fırsatın gerçekleşme ihtimalini ve gerçekleşmesi halinde etkisinin büyüklüğüne ilişkin raporda açıklama yapmıştır.
23	• İşletme ilişkili stratejik amaçların, stratejilerin, politikaların, hedeflerin ve KPI'ların belirlenmesi dahil olmak üzere temel riskleri azaltmak veya yönetmek ya da temel fırsatlardan değer yaratmak için aldığı önlemlere dair açıklama yapmıştır.
4E Strateji ve Kaynak Aktarımı	
24	Kuruluşun kısa, orta ve uzun vadedeki stratejik amaçları ve bu stratejik amaçlara ulaşmak için uyguladığı ya da uygulamayı planladığı stratejiler raporda açıklanmıştır.
25	İşletmenin Stratejisini uygulamak için gereken kaynak aktarımı planları açıklanmıştır.
26	İşletmenin Kısa, orta ve uzun vadede başarıları ve hedeflenen sonuçları nasıl ölçeceği açıklanmıştır.
27	Kuruluşun stratejisi ve kaynak aktarımı planları ile diğer İçerik Öğelerinin kapsamında olan bilgiler arasındaki bağlantı açıklanmıştır.
28	Strateji ve kaynak aktarımı planlarının dış çevreden ve tanımlanan risk ve fırsatlardan nasıl etkilendiği ve bunlara nasıl yanıt verdiğine dair bilgi verilmiştir.
29	Strateji ve kaynak aktarımı planlarının sermaye öğelerini ve bu sermaye öğeleriyle ilgili risk yönetimi

Entegre Raporlama, Değer Yaratma Ve Entelektüel Katma Değer Katsayısı: BİST Kurumsal Yönetim Endeksinde Bir Uygulama

ÖS
492

	düzenlemelerini nasıl etkilediği hakkında açıklama yapılmıştır.
30	Strateji ve kaynak aktarımı planlarını formüle ederken kullanılan paydaş etkileşiminin temel özellikleri ve bulguları raporda açıklanmıştır.
4F Performans	
31	• Hedefler ve risk ve fırsatlar açısından nitel göstergeler ile bunların önemi, etkileri ve bunların oluşturulmasında kullanılan yöntem ve varsayımlar hakkında açıklamalar, KPI'lar a ilişkin açıklamalar yapılmıştır.
32	• Değer zincirinin üst ve alt seviyelerindeki sermaye ögeleri üzerindeki etkiler dahil olmak üzere kuruluşun sermaye ögeleri üzerindeki (pozitif ve negatif) etkileri tam ve doğru bir biçimde açıklanmıştır.
33	• Temel paydaş ilişkilerinin durumu ve kuruluşun temel paydaşların meşru ihtiyaç ve isteklerine nasıl yanıt verdiği hakkında açıklama yapılmıştır.
34	• Geçmiş ile mevcut performans arasındaki ve mevcut performans ile kuruluşun genel görünüşü arasındaki bağlantılar açıklanmıştır.
4G Genel Görünüş	
35	• Kuruluşun kısa, orta ve uzun vadede dış çevresinde karşılaşması muhtemel durumlar hakkındaki beklentileri ve bu durumların işletmeyi nasıl etkileyeceği açıklanmıştır.
36	• Kuruluşun halihazırda karşısına çıkması muhtemel kritik zorluklara ve belirsizliklere yanıt vermek için nasıl teşkilatlandığına dair açıklama yapılmıştır.
4H Hazırlık ve Sunum Temeli	
37	• Kuruluşun önemlilik belirleme sürecinin bir özeti raporda verilmiştir.
38	• Raporlama sınırı ve nasıl belirlendiği hakkında bir açıklama yapılmıştır.
39	• Maddi konuları nitelemek veya değerlendirmek için kullanılan başlıca çerçevelerin ve yöntemlerin bir özeti verilmiştir.